

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА СОЦИАЛНИ ПРЕДПРИЯТИЯ (НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ И ПРОВИНЦИЯ БАДЕН ВЮРТЕНБЕРГ – ГЕРМАНИЯ)

В изпълнение на Дейност 3 – Организиране и провеждане на социологическо изследване по договор BG051PO001-7.0.07-0001-C0002 между Сдружение „Център за устойчиво социално развитие“ и Министерство на труда и социалната политика, във връзка с предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, по схема за безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Изследването е осъществено от екип:

доц. д-р Евгени Станимиров

доц. д-р Мария Станимирова

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Съдържание

Раздел 1. Профил на социалните предприятия	3
Раздел 2. Цели и мотиви за създаване на социалното предприятие.....	17
Раздел 3. Финансиране на дейността на социалното предприятие.....	24
Раздел 4. Сътрудничество на социалните предприятия	26
Заклучителни изводи	40

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Раздел 1. Профил на социалните предприятия

В съответствие с разработената за целите на това изследване методика, профилът на социалните предприятия от анализираните територии в България и провинция Баден-Вюртенберг (Германия) е анализиран в следните разрези и позволява достигане до следните изводи:

Първо. Всички изследвани социални предприятия в България функционират само в рамките на общината, в която е регистрирана тяхната дейност. Преимуществова част от тях осъществяват дейност на територията на общини, класифицирани като селски райони (над 80% от анализираните социални предприятия).

Почти аналогично е и разпределението на социалните предприятия в Баден Вюртенберг – Германия, според вида на територията, в която оперират – селски и/или градски район. Близко 70% от социалните предприятия в тази провинция функционират в окръзи, дефинирани като селски райони.

Същевременно, за разлика от социалните предприятия в България, които концентрират дейността си само в един район, около 1/3 от социалните предприятия в Баден – Вюртенберг осъществяват дейност в повече от един район, сред тях голяма част в между 5-8 окръга (в т.ч. селски и градски райони).

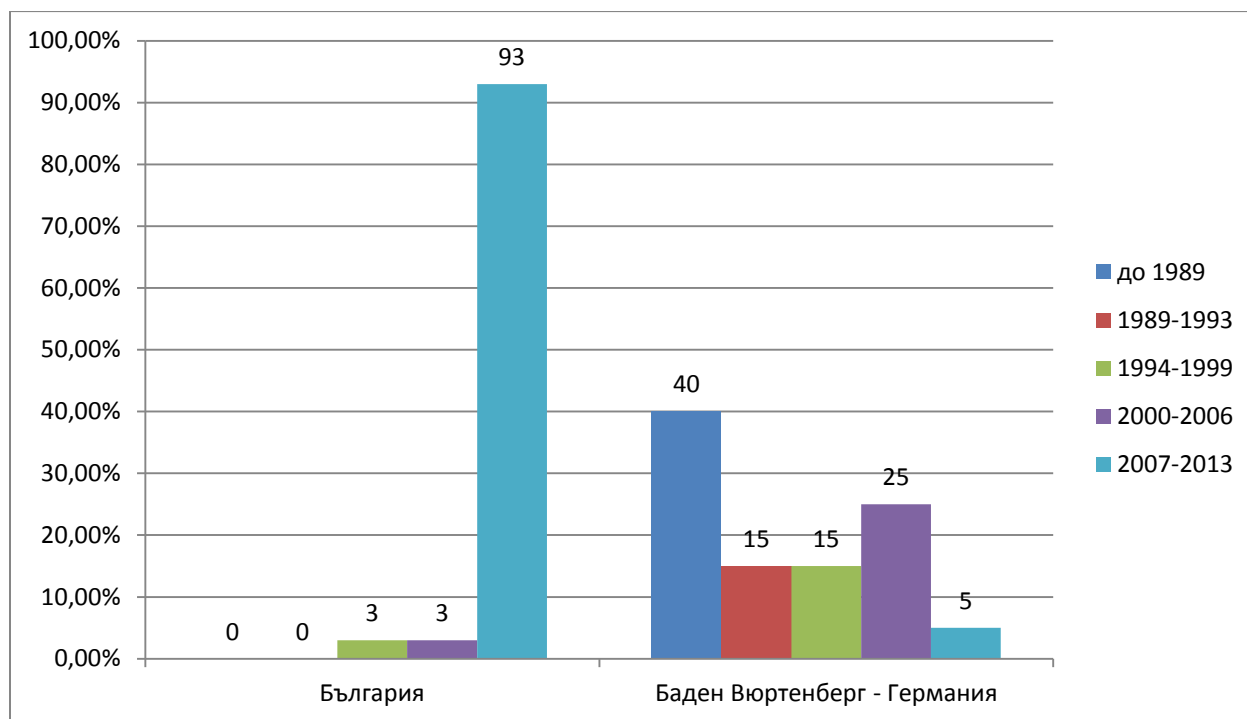

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Второ. По-голяма част от социалните предприятия в България започват дейността си в периода 2007-2013 г (предимно през 2011-2012 г.). Това може да се обясни с възможностите за финансиране на дейността на такива предприятия по европейски програми през този програмен период (виж фиг.1.1.).

Фиг.1.1. Година на създаване на социалното предприятие

Независимо че България има традиции в трудовата интеграция и социална рехабилитация на лица от уязвими социални групи още от преди 1989 г., нито едно от изследваните социални предприятия у нас не декларира, че дейността му е свързана с този период от време. Това позволява да се направи извод, че социалните предприятия в България са сравнително нова форма на социална

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

ангажираност на бизнеса, които не са свързани и не ползват опита на действащи подобни организации в страната от миналото.

За разлика от социалните предприятия в България, тези в Германия са със значително повече традиции и опит в областта на социалното подпомагане. Почти половината от изследваните субекти водят началото на дейността си от преди 1989 г. Сред тях има и такива, които са учредени още в края на XIX в., а повечето разпростират дейността си в няколко оръга в рамките на провинцията.

Трето. Над 85% от изследваните социални предприятия в България предоставят социални услуги. Това е напълно обяснимо предвид факта, че една от областите, в които традиционно социалните предприятия извършват дейност, е социалната сфера. Предоставянето на платени социални услуги, акумулира приходи от стопанска дейност и в този смисъл представлява вид социално предприятие, включително в рамките на юридически лица с нестопанска цел, в качеството им на доставчици на такива услуги.

Същевременно прави впечатление, че не това е основната цел на функционирането на социалните предприятия в анализирания провинция в Германия. Около 45% от изследваните субекти там предоставят социални услуги (фиг.1.2.)

Сравнително висок относителен дял от социалните предприятия у нас преостваят услуги в сферата на обучението и образованието (65%). Този относителен дял е още по-висок в Германия, където 70% от анализиранияте предприятия предоставят такива услуги.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Спецификата на образователната и обучителна дейност, извършвана от голяма част от социалните предприятия, се състои в наемането на представители на социално уязвими групи и като цяло лица със специални потребности като обучители или в организирането на обучения, предназначени за такива хора.

Много висок относителен дял от социалните предприятия в Германия (над 75%) осъществяват дейност в сферата на производството и търговията. В България това направление към настоящия момент е много слабо развито. Едва 6% от социалните предприятия у нас са ангажирани с дейности в областта на производството и търговията. В България това са предимно дейности в сферата на леката и хранително-вкусовата промишленост. Най-често се организират малки производства на дрехи, различни видове храни, сувенири, стоки за бита, посадъчен материал, пчелни продукти и др. Все още производствената и търговска дейност на социалните предприятия у нас е слабо развита. Като вероятни причини могат да бъдат посочени необходимостта от по-големи първоначални инвестиции, оборотен капитал, ограничен достъп до пазари, водещ до затруднения при реализацията на произведената продукция, липса на достатъчно квалифицирани кадри.

За сравнение в Германия социални предприятия се занимават със значително по-широк кръг дейности в сферата на производството и търговията. Интерес представляват добри практики като: производство в сферата на металургията, дърводобива, строителството, занаятите, ресторантьорството и др. Широко

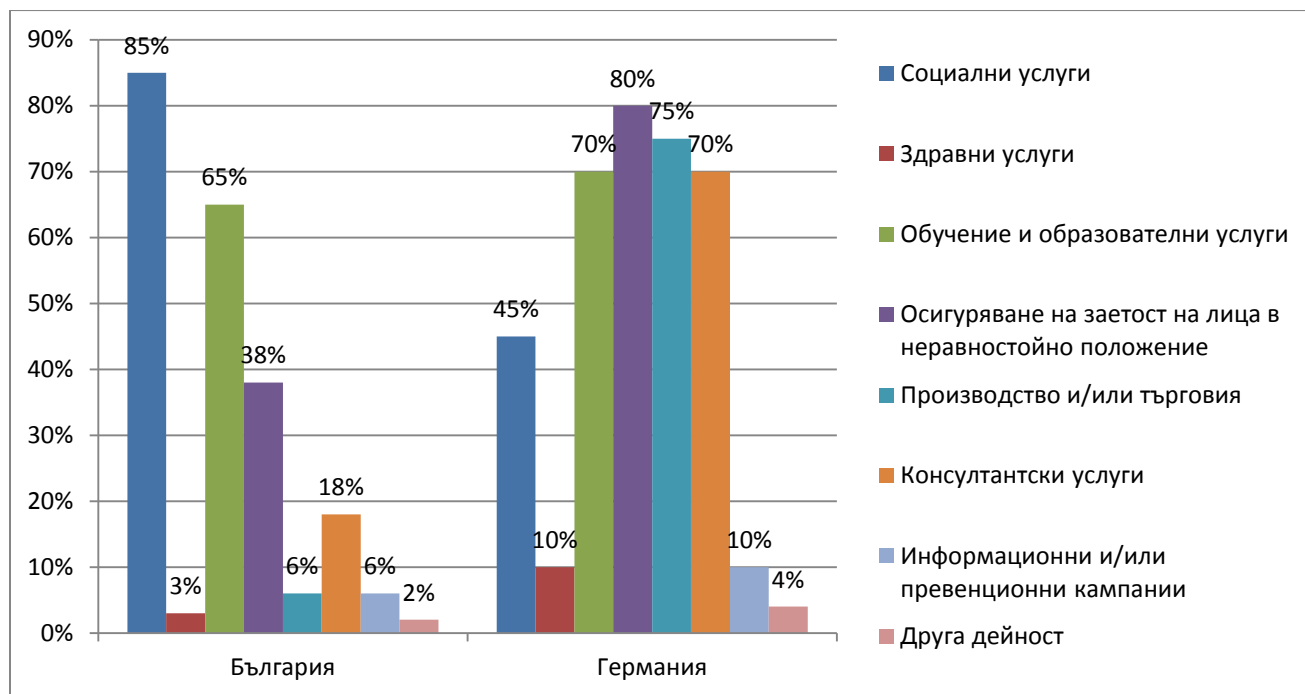
Европейски съюз

Европейски социален фонд

застъпена дейност, осъществявана от изследваните предприятия там, е продажба на стоки втора употреба. Следва да се уточни, че обикновено става въпрос за дарени стоки, които се продават на изгодна цена, а с акумулираните средства се подпомагат лица в неравностойно социално положение.

Почти 40% от социалните предприятия в България осигуряват заетост на лица в неравностойно положение. Именно това направление от дейността на анализиранията предприятия е най-широко развито в Германия. Над 80% от социалните предприятия там осъществяват подобна дейност.

Фиг.1.2. Области, в които социалните предприятия осъществяват дейността си

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Много висок относителен дял от социалните предприятия в провинция Баден-Вюртенберг в Германия предоставят консултантски услуги (70 %). Това са услуги в най-различни направления на консултантската дейност. Широко популярни са дейности, свързани с кариерното консултиране, консултирането в областта на недвижимата собственост, стартирането на предприемаческа дейност и др. Това направление е сравнително по-слабо развито у нас, като едва 17 % от социалните предприятия са ангажирани с консултантска дейност.

Около 10% от социалните предприятия в Баден Вюртенберг предоставят здравни услуги. С подобни услуги у нас се занимават само около 3% от изследваните субекти. Това най-често са по-елементарни здравни услуги, като: измерване на кръвно налягане или кръвна захар, оказване на помощ от медицински сестри, рехабилитатори, профилактични прегледи и консултации, сексологични консултации, анонимно безплатно консултиране и тестване за СПИН и други. Много често те съпътстват предоставянето на социални услуги. Много често тези услуги се съпътстват или са част от информационни и/или превенционни кампании (посочено от 10% от социалните предприятия в Германия и 6% от социалните предприятия в България).

Четвърто. В България почти аналогично на разпределението на социалните предприятия според предоставяните услуги е и диференцирането на областите, в които изследваните социални

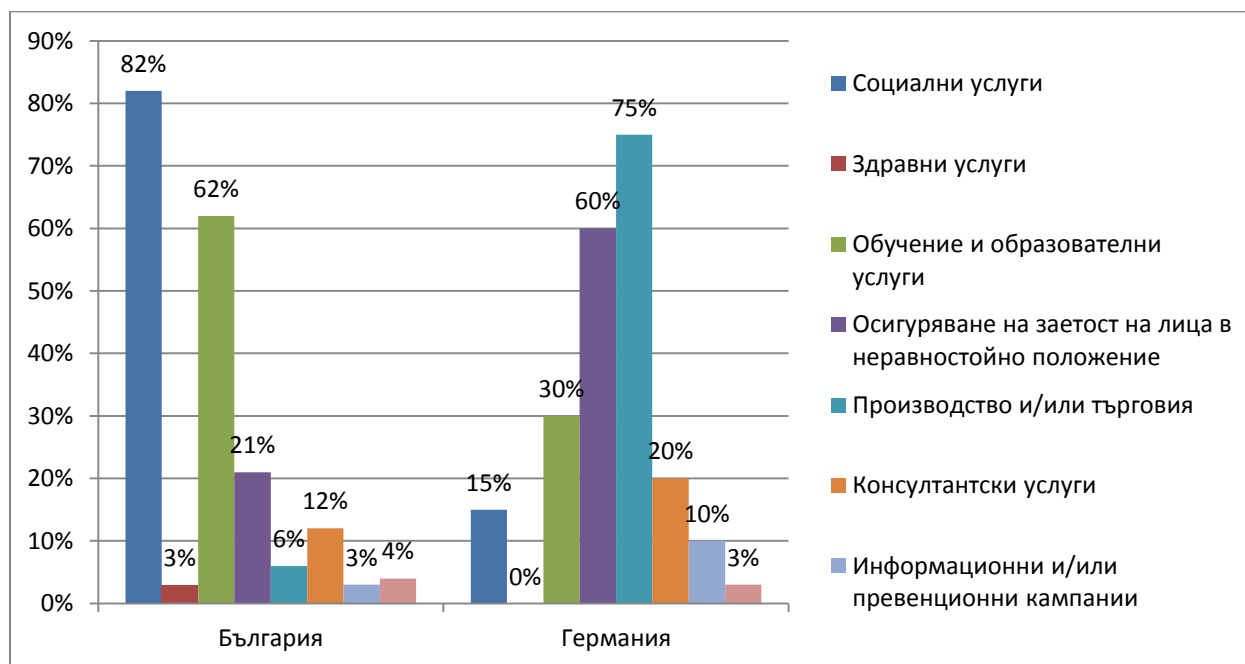

Европейски съюз

Европейски социален фонд

предприятия осигуряват заетост на лица в неравностойно положение (виж фиг.1.3). Най-висок дял от предприятията осигуряват заетост в областта на социалните услуги (над 80%) и в областта на образователните услуги (62%).

Фиг.1.3. Сфери на дейност, в които са ангажирани лица в неравностойно положение

В провинция Баден Вюртенберг – Германия най-висок относителен дял (75%) от изследваните социални предприятия осигуряват заетост в производствената и търговска сфера, както и в самия процес на предоставяне на заетост (60%). Част от социалните предприятия в Германия финансират предприятия, които назначават лица в неравностойно положение. Популярно е и осигуряването на временна заетост в друго предприятие, на основата на договореност между социалното предприятие и други компании. Много често

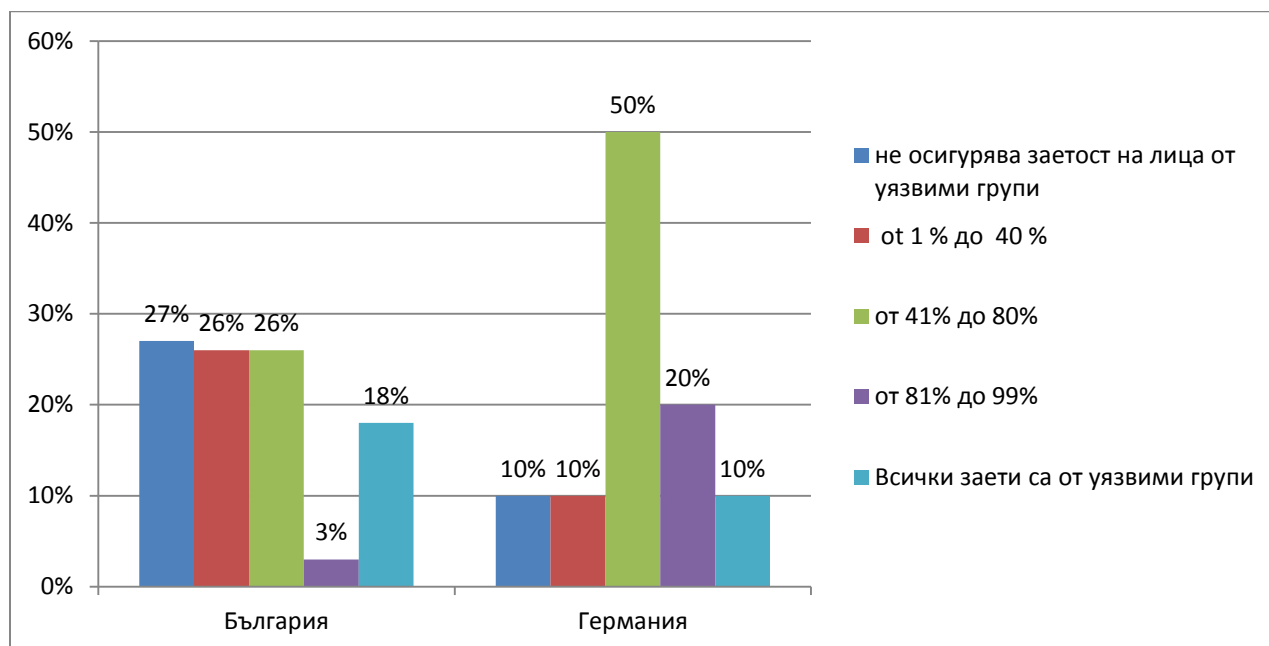
Европейски съюз

Европейски социален фонд

предоставянето на заетост на лица в неравностойно положение се предшества от обучение и/или преквалификация на тези кадри.

Пето. Делът на социалните предприятия в България, които не осигуряват заетост на лица в неравностойно положение е по-висок от този в Баден Вюртенберг – Германия (27% в сравнение с 10% в Германия). Същевременно по-нисък в сравнителен аспект е и делът на социалните предприятия у нас, които осигуряват заетост предимно или единствено на лица от неравностойни социални групи (общо 21% в сравнение с 30% в Германия). Разпределение на социалните предприятия според относителния дял на заетите лица от уязвими групи от общия брой заети в предприятието е представено на фиг.1.4.

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг.1.4. Разпределение на социалните предприятия (%) според дела на заетите лица от уязвими групи от общия брой заети в предприятието

В 21% от социалните предприятия в България са заети основно лица от неравностойно социално положение (над 80% от общия брой на заетите лица). За сравнение този относителен дял за социалните предприятия в Германия е по-висок. Там 30% от социалните предприятия са с преимуществено заети лица с неравностойно социално положение.

На фиг.1.5 е представено разпределението на социалните предприятия според броя на заетите лица в неравностойно положение. В България в 50% от социалните предприятия, които ползват труда на хора в неравностойно социално положение се осигурява заетост на до 10 представители от уязвими социални групи. Сред изследваните субекти няма такива, които да осигуряват заетост на повече от 50 такива лица. Причината за това е, че социалните предприятия у нас като цяло са микро (с численост до 10 души) и малки предприятия (средо с персонал до 50 души). Само в изключително редки случаи специализирани предприятия за хора с увреждания са с по-висок числен състав.

За сравнение сред проучените социални предприятия в Германия броят на заетите и тяхната структура значително се различават. Сред тях няма такива, които да наемат на работа само до 5 лица в неравностойно положение. Към предприятията наемащи

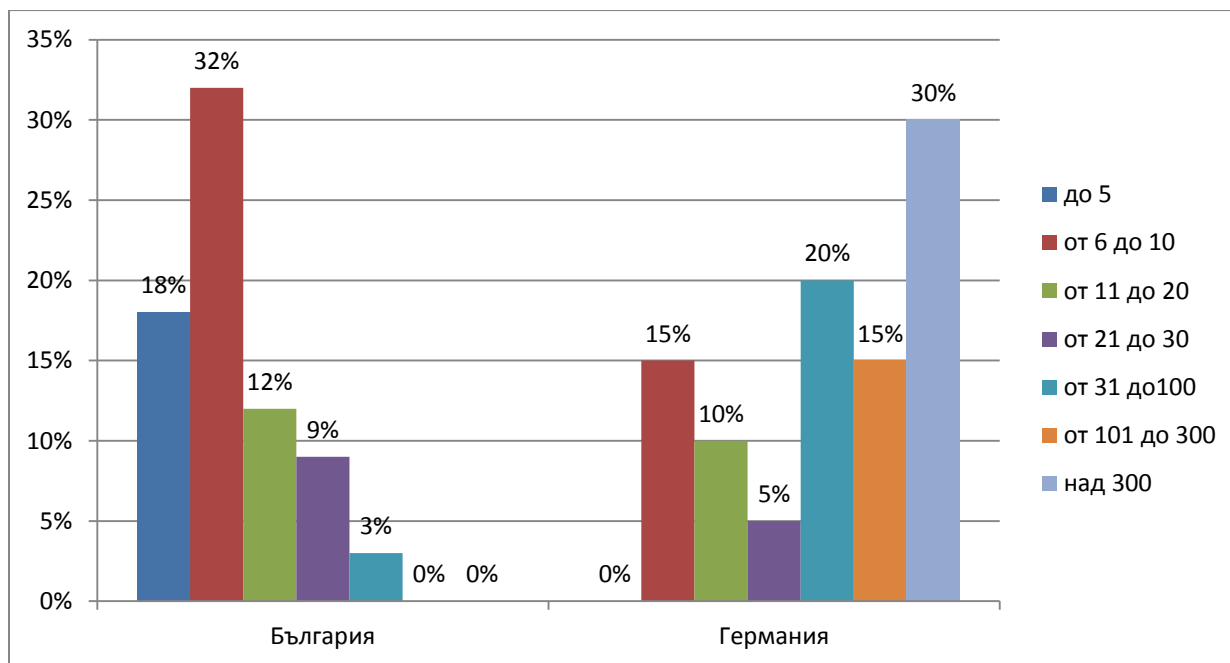

Европейски съюз

Европейски социален фонд

до 30 лица от тази социална група могат да бъдат отнесени 30% от анализиранията предприятия. 45% от социалните предприятия в Баден Вюртенберг осигуряват заетост на над 100 лица в неравностойно положение, сред които 30% - на над 300 лица. Това се обяснява с факта, че по-голяма част от социалните предприятия в Германия могат да бъдат класифицирани като средни или големи. Имат значителни традиции по отношение на осъществяваната дейност, реализират я в повече от една области от провинцията и освен, че осигуряват заетост на голям брой лица, генерират значителен годишен оборот и стойност на разполагаемите дълготрайни активи.

Фиг.1.5. Разпределение на социалните предприятия (%) според броя на заетите лица в неравностойно положение

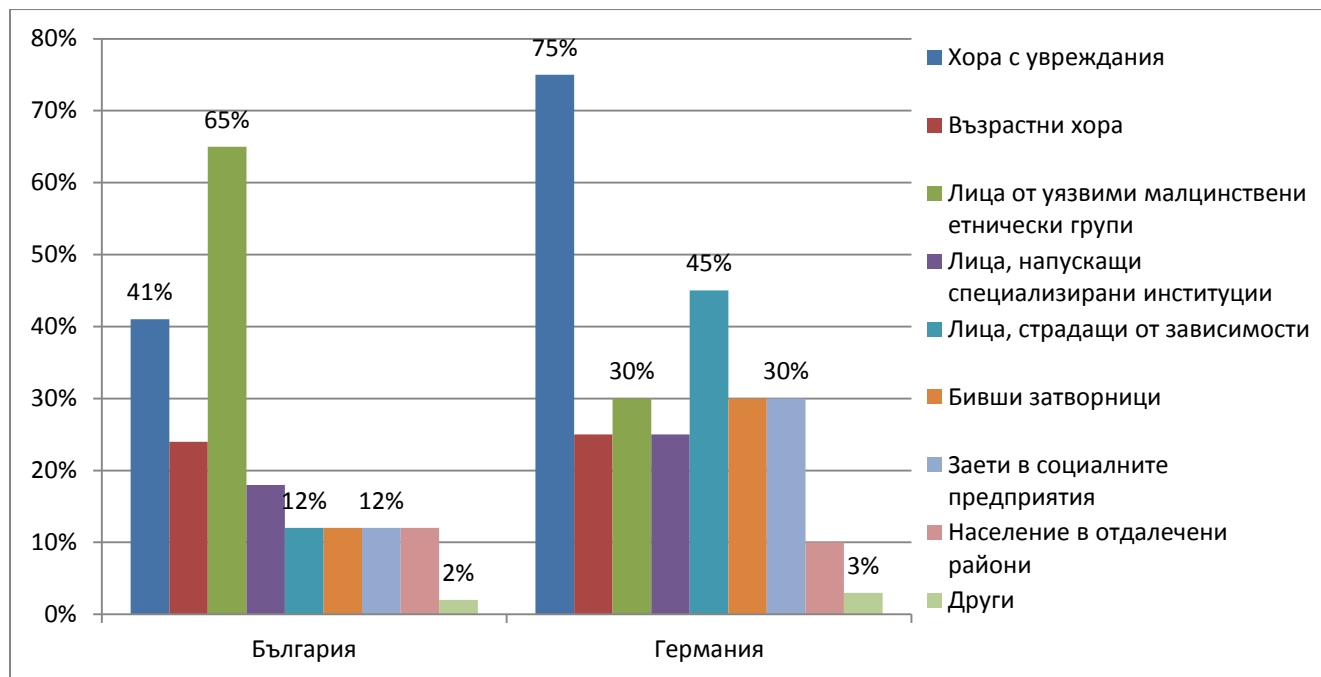

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Шесто. В България най-висок относителен дял от предприятията осигуряват подкрепа на представители на уязвими малцинствени етнически групи (64,7%), както и на хора с увреждания (41,2%). Сравнително висок дял от социалните предприятия подпомагат възрастни хора (25%) и лица, напускащи специализирани институции (17,6%).

Фиг. 1.6 Целеви групи лица, подпомагани от дейността на социалните предприятия

Най-висок относителен дял от социалните предприятия в Баден Вюртенберг - Германия подпомагат със своята дейност хора с увреждания (75%). Сравнително висок дял подкрепят лица, страдащи от различни зависимости (45%), заетите в социалните предприятия (30%), бивши затворници (30%), уязвими малцинствени етнически

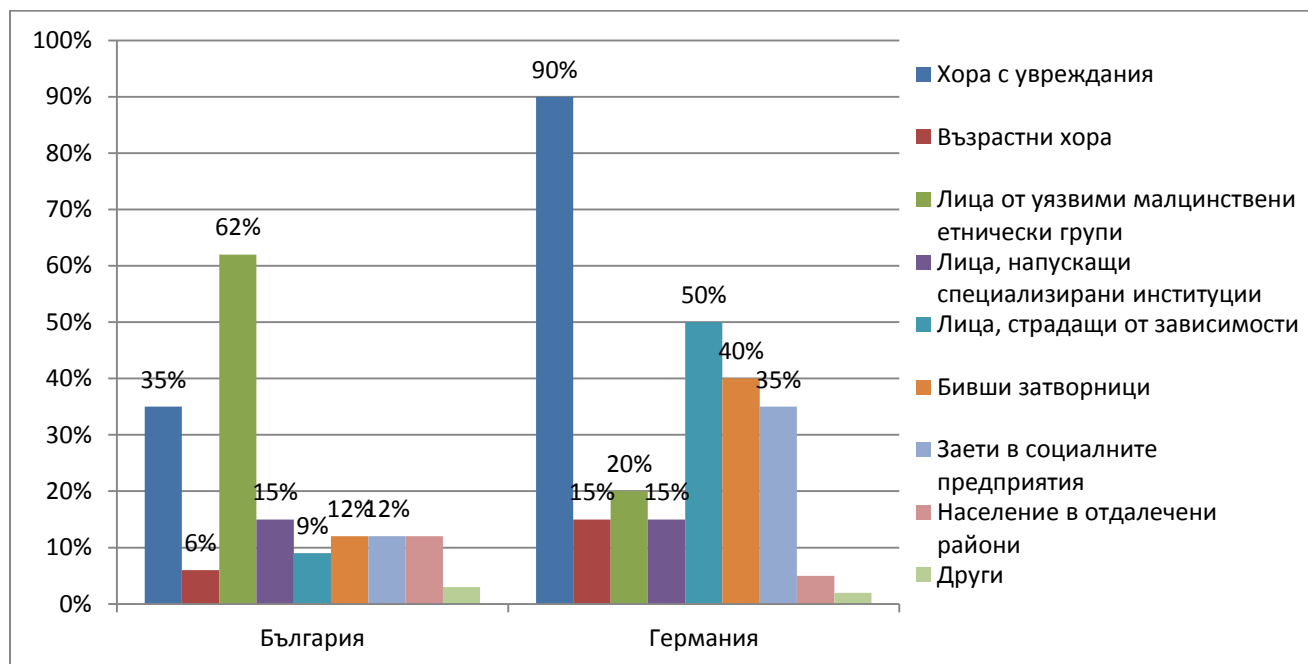
Европейски съюз

Европейски социален фонд

групи (30%), лица напускащи специализирани институции (25%) и възрастни хора (25%). Сравнително по-слабо развито е подпомагането на лица в отдалечени селски райони, а такава дейност осъществяват 10% от социалните предприятия.

Седмо. В България подпомагането на лица в неравностойно социално положение чрез осигуряване на заетост е насочено основно към представители на уязвимите малцинствени групи (61,8% от социалните предприятия, осигуряващи заетост на лица от тази група) и хора с увреждания (35,3% от социалните предприятия).

Фиг.1.7. Разпределение на социалните предприятия според групите лица в неравностойно положение, заети в тях

В Германия подкрепата на лица от уязвими малцинствени групи не е толкова популярна. Същевременно, три пъти по-висок в

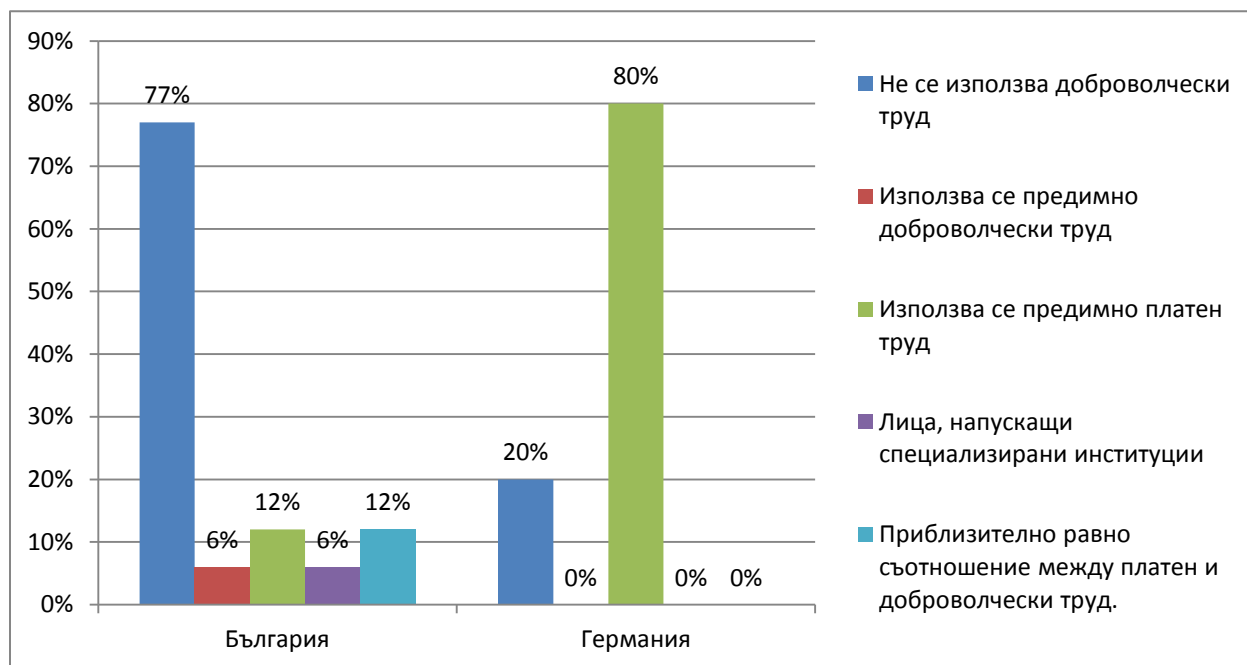
Европейски съюз

Европейски социален фонд

сравнение с България е относителният дял на социалните предприятия, осигуряващи заетост на лица с увреждания (90% от социалните предприятия), страдащи от зависимости (50% от социалните предприятия) и бивши затворници (40 %).

Осмо. В България не е популярно прилагането в социалното предприятие на безвъзмезден (доброволчески) труд. 76,5% от социалните предприятия в България декларират, че не използват такъв труд. Сред останалите предприятия, най-голям е делът на тези, които използват предимно платен труд (11,8%). Само 5,9% от представителите на социалните предприятия у нас посочват, че в организациите им се използва предимно доброволчески труд или че съотношението между платен и доброволчески труд е равно.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Фиг.1.8. Прилагане на доброволчески труд в социалните предприятия

В Германия, както и в България използваният труд в социалните предприятия е предимно платен (в 80% от субектите). Няма такива организации, в които преимуществено да е ангажиран доброволчески труд или това да е при равно съотношение с платения труд. Много по-нисък обаче отколкото в България е делът на социалните предприятия, които декларират, че изобщо не ползват доброволчески труд (с 57% пункта по-малко).

Девето. С оглед да се установи доколко е устойчива осъществяваната дейност в анализиранията предприятия, са проследени промените в обема на приходите от дейността за последните три години (виж фиг. 1.9). Според 8,8% от респондентите в България, обемът на приходите на предприятията се повишават всяка следваща година. Като постоянни ги определят най-висок дял от включените в проучването представители на изследваните социални предприятия (82,4%), а според 8,8% - приходите се понижават всяка следваща година. По този показател над 90% от социалните предприятия у нас отговарят на изискването за устойчивост, защото приходите им са стабилни или се увеличават.

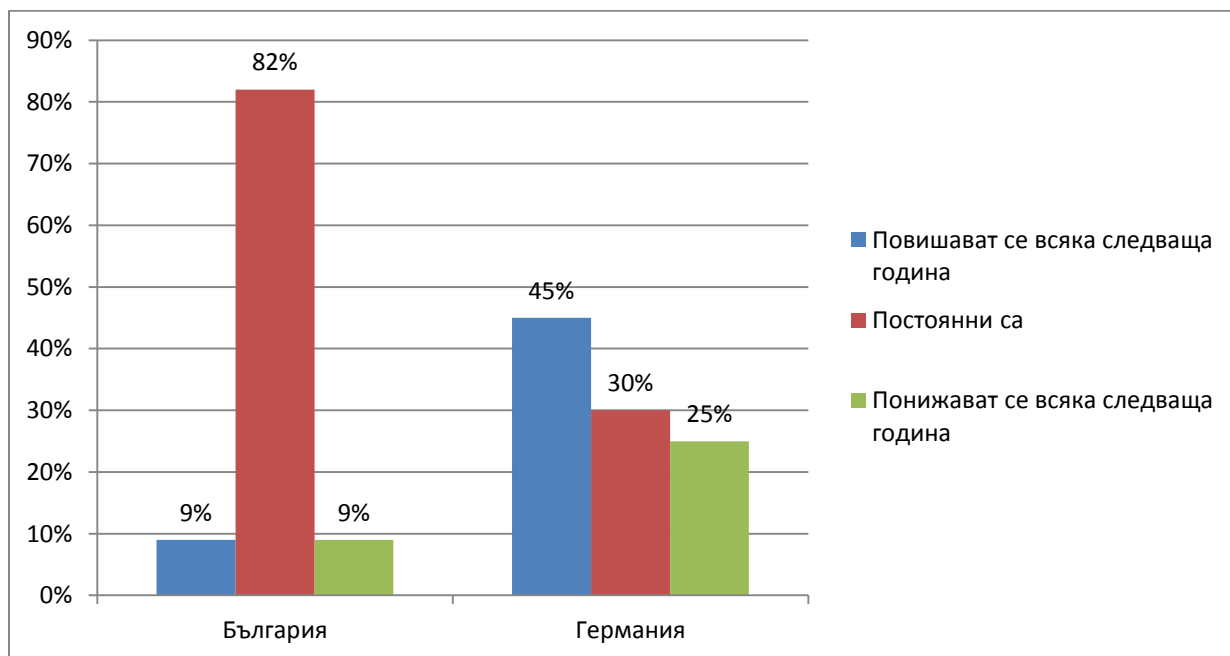

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг 1.9. Изменение на обема на приходите от дейността на социалните предприятия за последните 3 години

Според почти половината (45%) от респондентите в Германия приходите от дейността на социалните предприятия се повишават всяка следваща година, а според 25% - те се понижават. Като стабилни ги определят 30% от респондентите.

Раздел 2. Цели и мотиви за създаване на социалното предприятие

Акумулираната в тази част от проучването информация позволява да се достигне до следните по-важни изводи относно целите и мотивите за изграждане на социални предприятия в България и в анализираната територия в Германия, а именно:

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Първо. Основна цел за създаване на социалните предприятия в Германия е трудовата интеграция и осигуряването на заетост на лица от уязвими социални групи. Това касае всички изследвани социални предприятия в Германия, като напълно се отнася за 80%, а до известна степен за 20% от тях. Следващи по значение програмни цели са „икономическото развитие чрез създаването на заетост и подобряването на начина на живот на подпомаганите целеви групи“ и „социалната устойчивост чрез предоставяне на конкретни услуги и други форми на пряка подкрепа на лица от уязвими групи с цел ефективното им социално включване“. Тези цели предполагат по-скоро подобряване на условията на живот на лицата в неравностойно положение в териториялен аспект и не се отнасят за около 15% от изследваните предприятия. Водещо е значението и на квалификацията и преквалификацията на работната сила като програмна цел, като тя е валидна за 90% от изследваните социални предприятия.

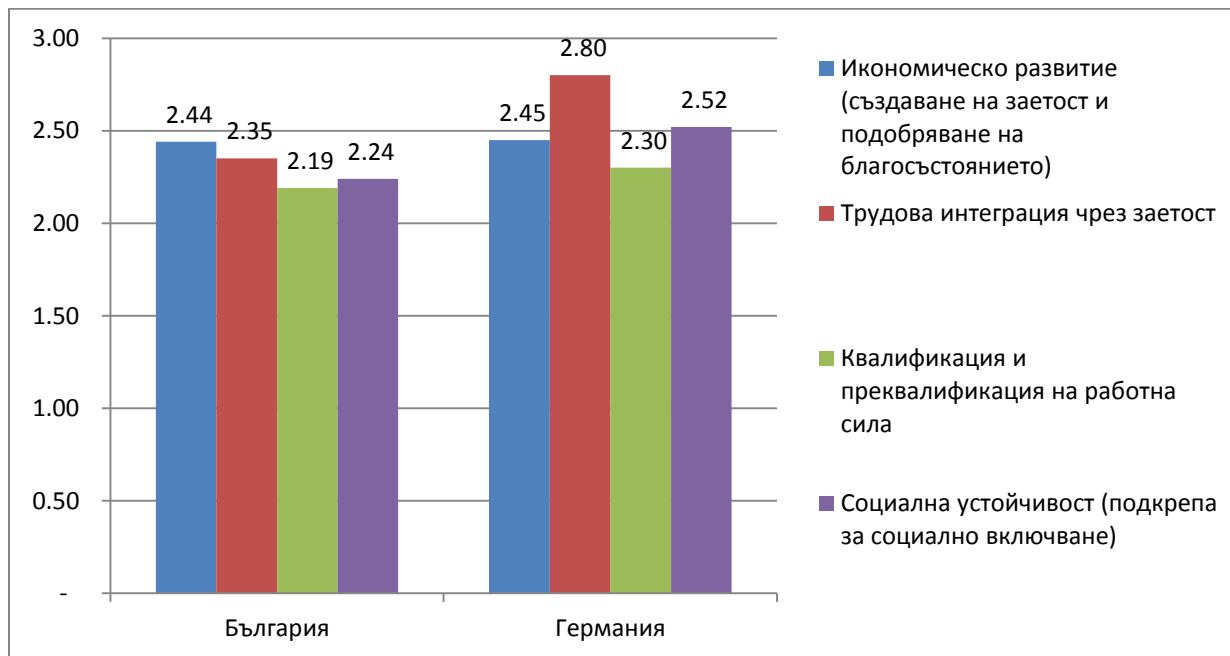
Близки до данните за провинция Баден – Вюртенберг - Германия са и тези за България. Като основна цел за създаване на социалните предприятия у нас се откроява икономическото развитие чрез създаване на заетост и подобряване на благосъстоянието на подпомаганите целеви групи.

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.10. Средни оценки на степента, в която програмните цели се отнасят (не се отнасят) до създаването на социалните предприятия

На фиг. 1.10 са представени средни оценки, показващи в каква степен анализираните програмни цели се отнасят за създаването на социалните предприятия. Средните оценки са по три степенна скала, където 1 е изобщо не се отнася, а 3 – напълно се отнася (при формирането на средните оценки е елиминирано значението на оценката „без мнение“ по този въпрос).

Прави впечатление факта, че създаването на по-голяма част от социалните предприятия в България и в Германия е насочено към едновременното постигане на няколко цели, насочени както към стимулиране заетостта и преквалификацията на лица от уязвими групи, така и към подобряване на условията за живот в районите, в

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

които тези лица живеят. Това може да се тълкува положително и подсказва, че представителите на социалните предприятия осъзнават смисъла и ролята от функционирането на тези фирми.

Второ. При изследване на мотивацията за създаване на социалните предприятия в България и Германия резултатите са сходни. Като водещ мотив се откроява проявата на добра воля и социална отговорност, произтичаща от фирмена мисия. Съществено е значението като мотив и на привилигирания режим на финансиране на социалните предприятия (в т.ч. при кандидатстване за получаването на заеми, субсидии и т.н.). Относително по-малко важни като мотиви са диверсификацията на доходите на стопанските субекти, акумулирането на средства за изпълнение на социални цели, финансовата сигурност и независимост на тези организации.

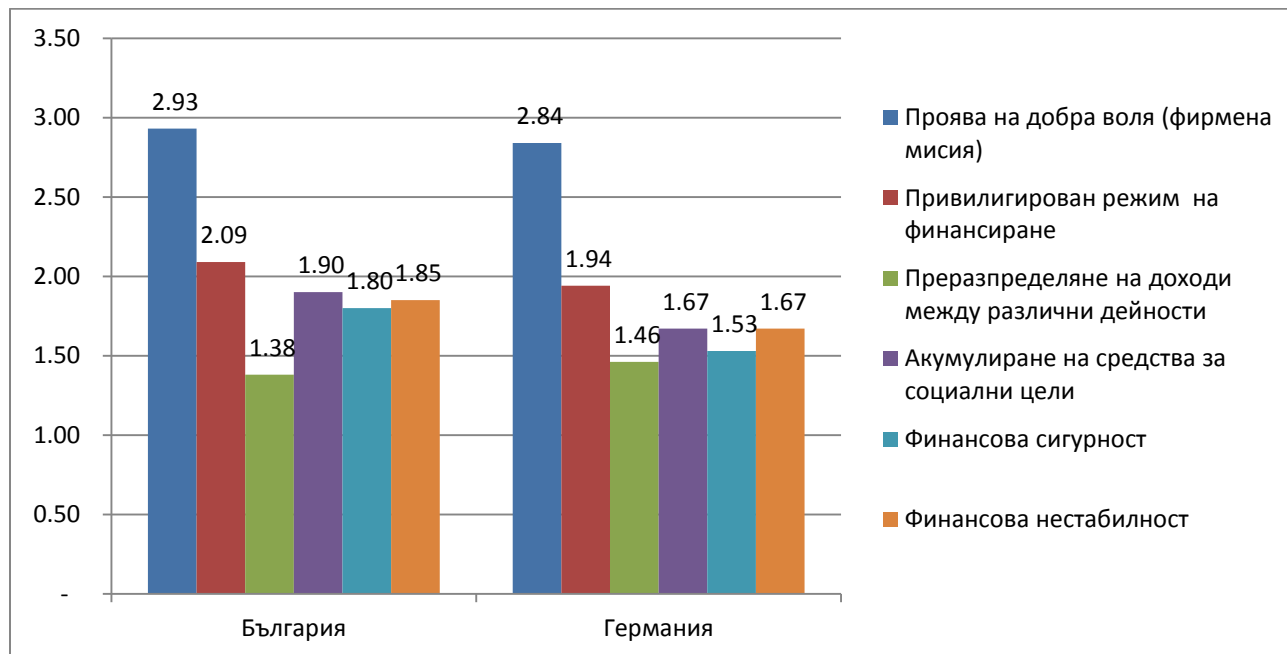
Независимо от посоченото, последните изброени мотиви в сравнително по-висока степен се отнасят за социалните предприятия в България, отколкото за тези в Германия (виж фиг. 1.11).

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.11. Средни оценки на степента, в която основни мотиви се отнасят (не се отнасят) до създаването на социалните предприятия

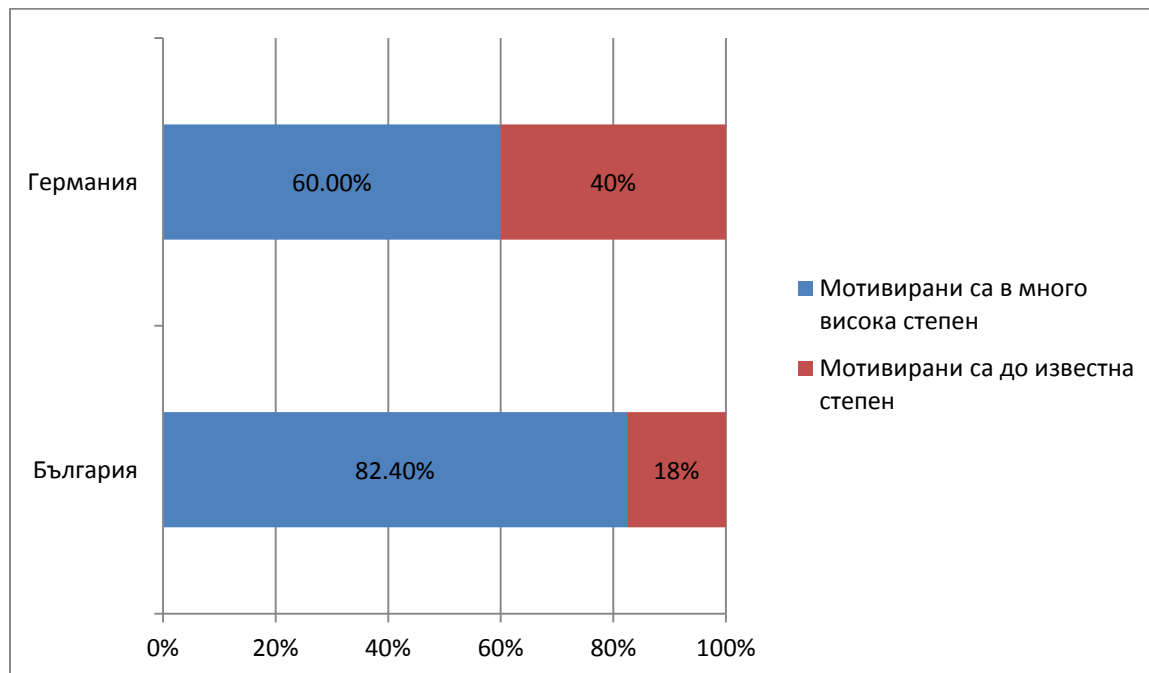
Трето. Мотивацията на заетите в социалните фирми лица за участие в организираните от предприятията дейности като цяло е много висока. Средните оценки на анализирания показател са дори по-високи в България в сравнение с анализираната провинция в Германия (съответно 2,9 и 2,6 по три степенна скала). Няма представители на социални предприятия, които да определят мотивацията на заетите лица като слаба (виж фиг. 1.12).

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг.1.12. Мотивация на заетите в социалните предприятия лица за участие в организирани от него дейности

Четвърто. Интерес представлява анализът на резултатите от изследването, показващи по инициатива на кои лица и организации е стартирала дейността на социалните предприятия. В България това е основно по инициатива на съответните общини (според 85% от изследваните субекти) и провокирано от интереса на конкретна социална група (според 56% от допитаните). Това е обяснимо предвид факта, че основна част от социалните предприятия у нас са общински. В много по-висока степен функционирането на социалните предприятия в Германия е иницирано от частни организации (според 45% от изследваните субекти). Голяма част от социалните предприятия в Германия (35%) са иницирани от църковни

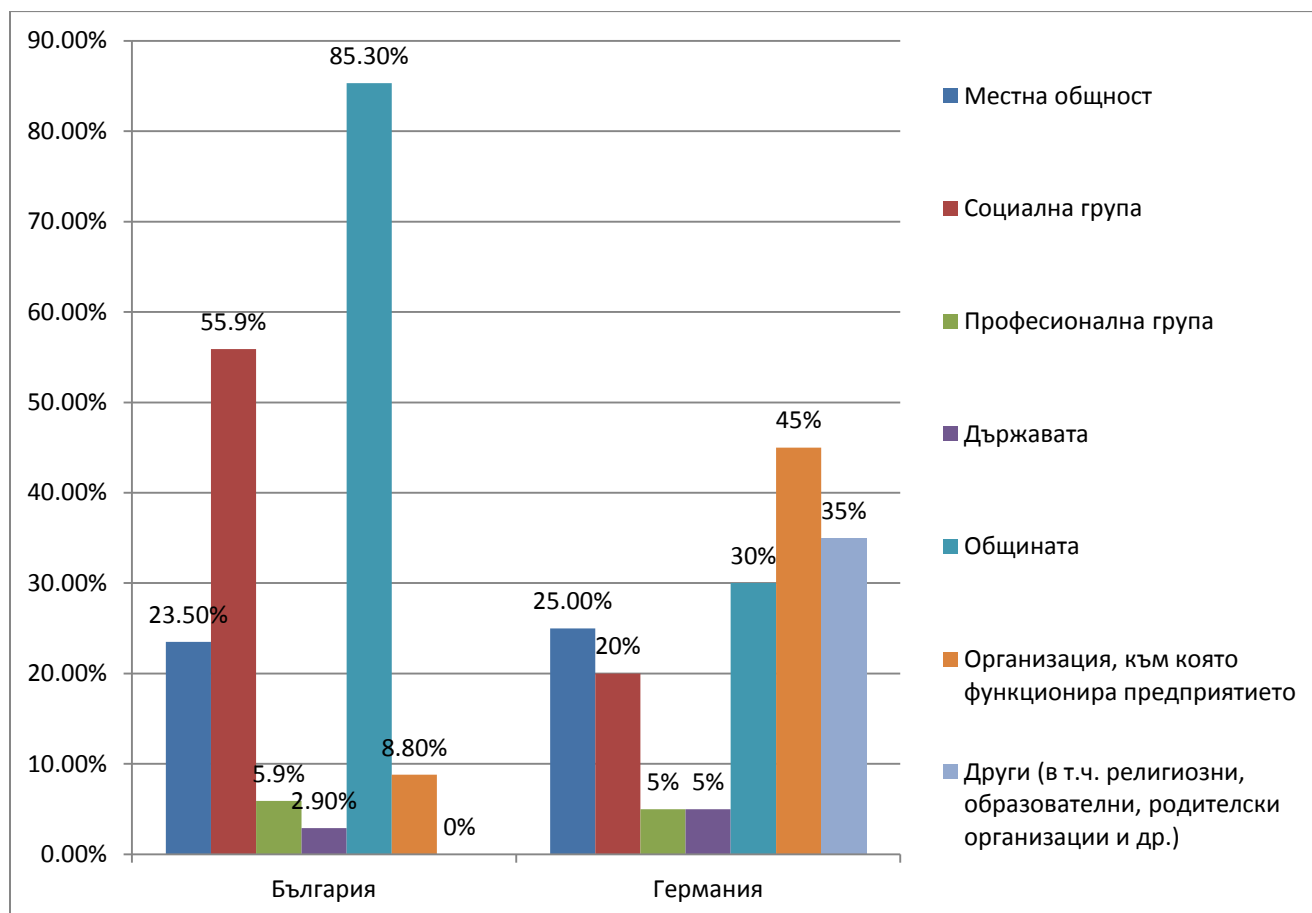

Европейски съюз

Европейски социален фонд

организации, студентска общност, родителски организации и др. Това показва осъзнаването на ролята и конкретните дейности, предприемани от представители на изброените организации за инициерирането на активности, насочени към подпомагане на уязвимите социални групи.

Фиг. 1.13. Лица и/или организации, по инициатива, на които е стартирала дейността на социалното предприятие

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ” 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2”
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните”
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Раздел 3. Финансиране на дейността на социалното предприятие

По-важните изводи, до които се достига в тази част от изследването са:

Първо. В най-висока степен дейността на социалните предприятия в България се финансира от средства по европейски проекти и програми, общински бюджет и дарения. Слабо застъпено е финансирането със собствени за предприятието средства, акумулирани от основната дейност на организацията, към която функционира предприятието. Това отново намира обяснение във високия дял на предприятията у нас, които са общински структури.

На фиг.1.14 са представени средни оценки на степента, в която изброените източници на финансиране се отнасят за дейността на изследваните социални предприятия. Оценката е по три степенна скала, където 1 е изобщо не се отнася, а 3 – напълно се отнася.

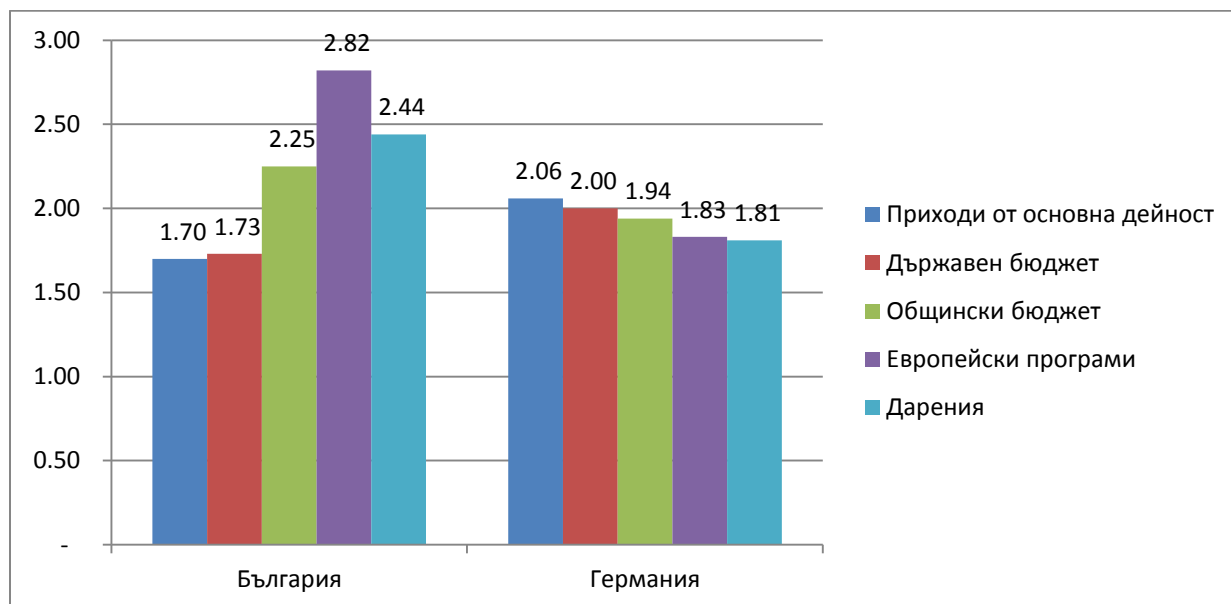

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.14. Източници на финансиране на дейността на социалните предприятия

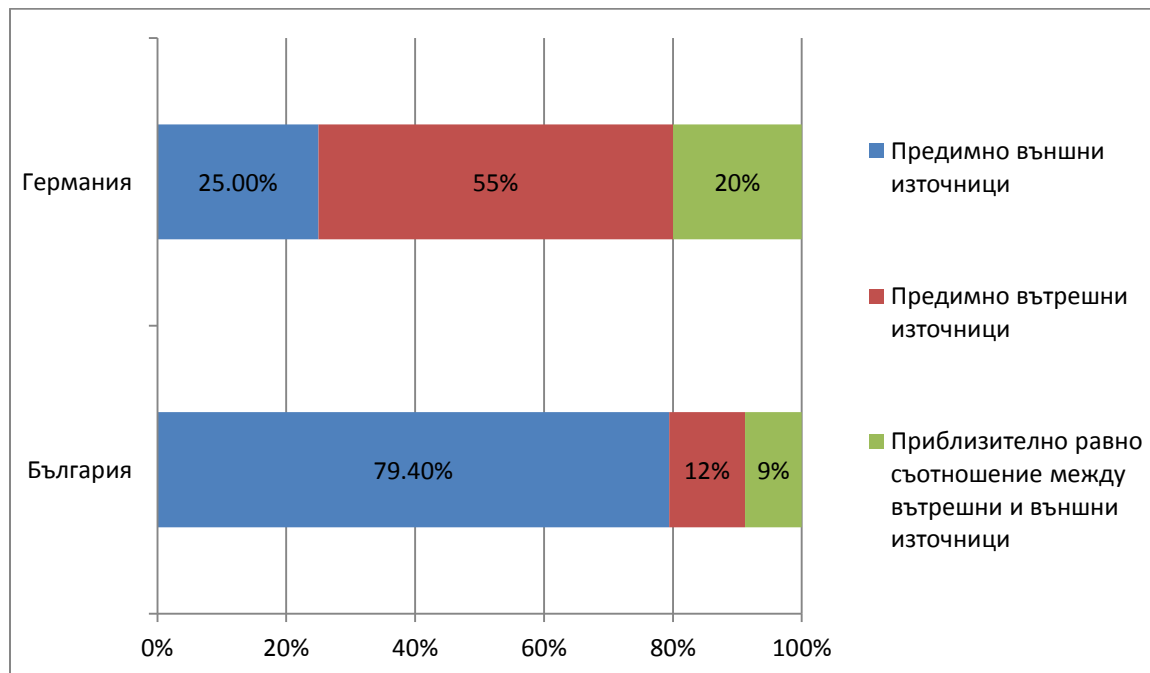
Второ. Финансирането на дейността на социалните предприятия в България е основно от външни източници, като близо 80% от използваните средства са от външни програми и дарения. Съотношението между вътрешните и външните източници на финансиране в Германия е различно. Преобладаваща част от средствата там са от приходи от дейността на социалните предприятия.

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг.1.15. Разпределение на основните източници на финансиране на дейността на социалните предприятия

Раздел 4. Сътрудничество на социалните предприятия

Изводите, до които се достига в този раздел от изследването са следните:

Инвестира във вашето бъдеще!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

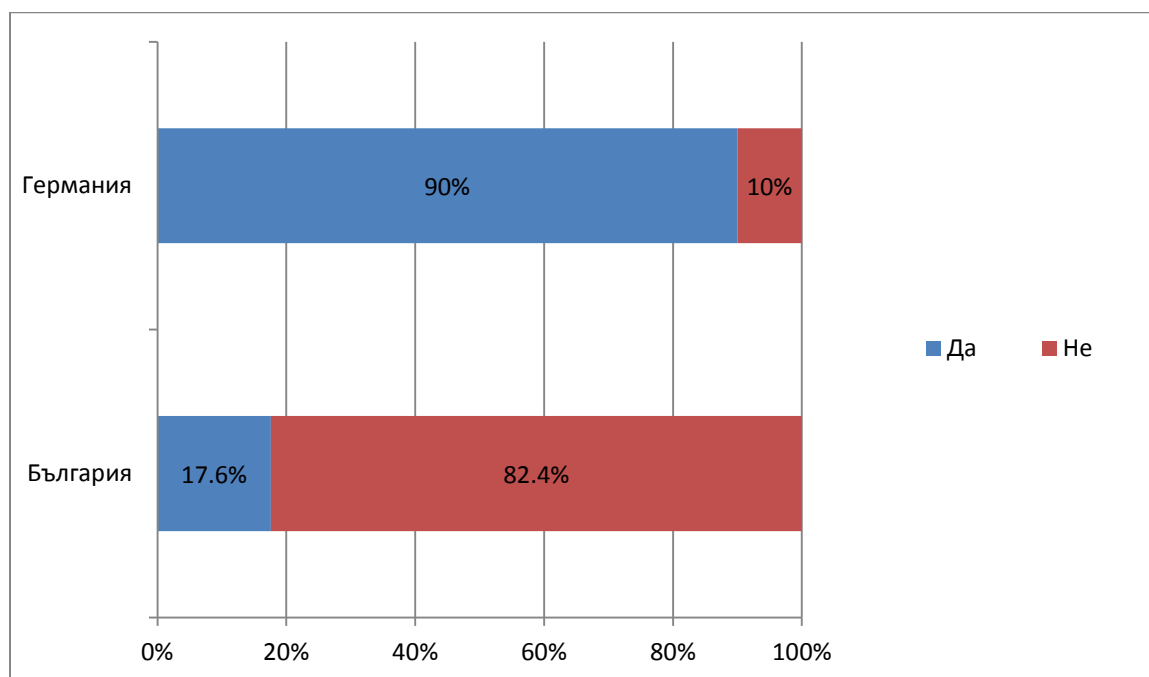

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Първо: Преобладаваща част (над 82%) от социалните предприятия в България не членуват в асоциации на социалните предприятия. Противоположно на тях, 90% от социалните предприятия в анализирания провинция Баден Вюртенберг в Германия членуват в обединения. Това дава основание да се достигне до извод, че социалните предприятия у нас не се възползват от възможностите за сдружаване по между си и вероятно не познават в достатъчна степен ползите от подобно сътрудничество.

Фиг. 1.16. Членуване на социалните предприятия в асоциации (обединения) на социалните предприятия

Второ. Осъщественият анализ показва, че висок относителен дял на социалните предприятия в България никога или инцидентно

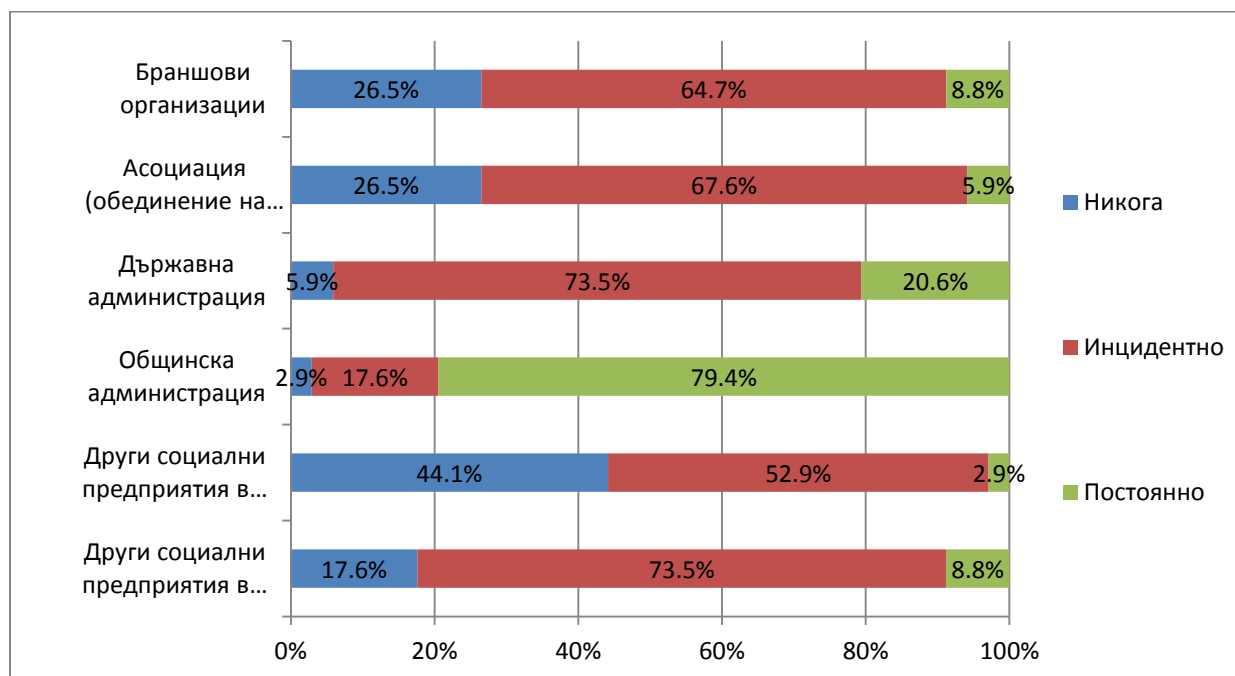

Европейски съюз

Европейски социален фонд

сътрудничат с други социални предприятия в страната и чужбина, с представители на държавната администрация, асоциации на социалните предприятия и браншови организации. Предвид факта, че преобладаваща част от социалните предприятия у нас са регистрирани като общински структури е обяснимо, че сътрудничеството им с представители на общинската администрация е високо.

Фиг. 1.16. Сътрудничество на социалните предприятия в България с институции и организации

За разлика от социалните предприятия в България, тези в Германия сътрудничат активно както със социални фирми в страната, така и в чужбина. В много висока степен е развито и сътрудничеството с държавната и с общинската администрация, с

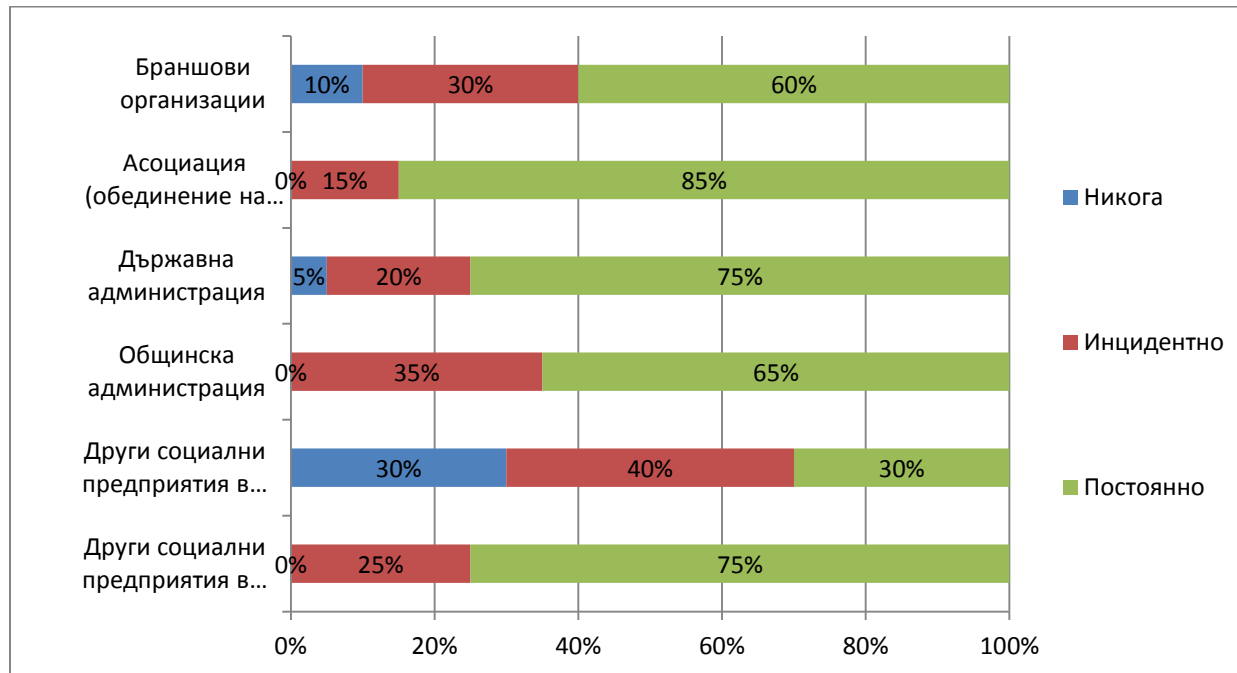

Европейски съюз

Европейски социален фонд

асоциация (обединение) на социалните фирми и с браншови организации.

Фиг. 1.16. Сътрудничество на социалните предприятия в Германия с институции и организации

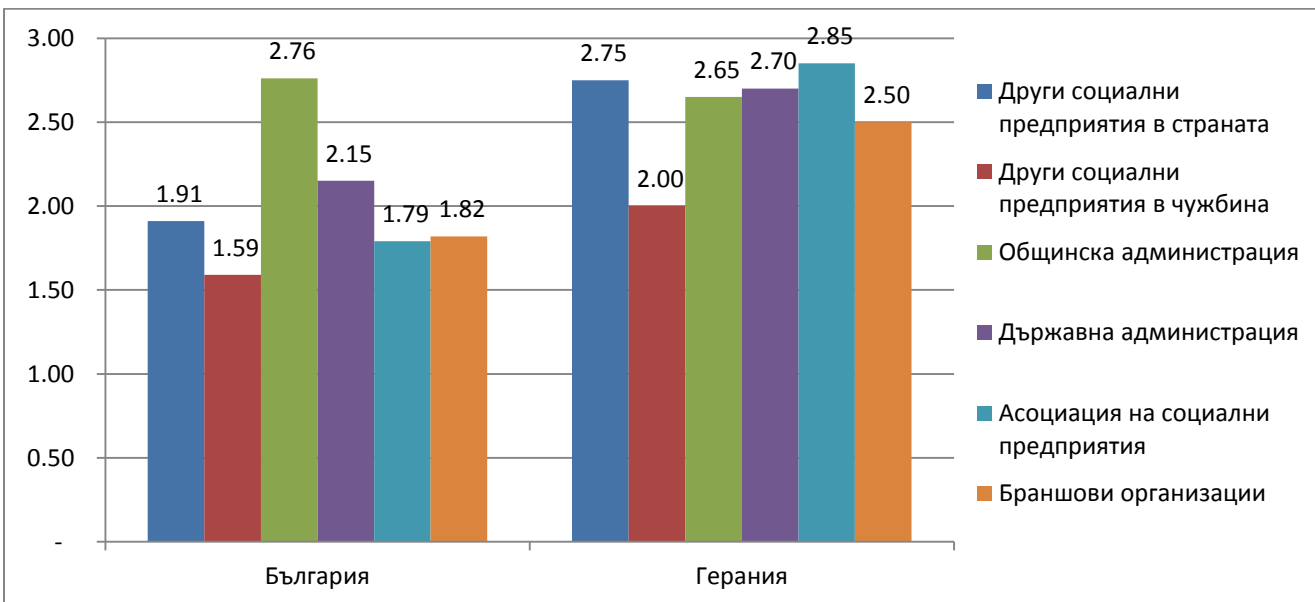
На фиг. 1.17 е представено в сравнителен план сътрудничеството на социалните предприятия в България и в Германия. Съпоставката е осъществена на база на средни оценки за сътрудничество по три степенна скала, където 1 означава, че предприятието никога не сътрудничи, а 3 - сътрудничи постоянно със съответната организация или институция.

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.17. Сътрудничество на социалните предприятия по между им и с други организации

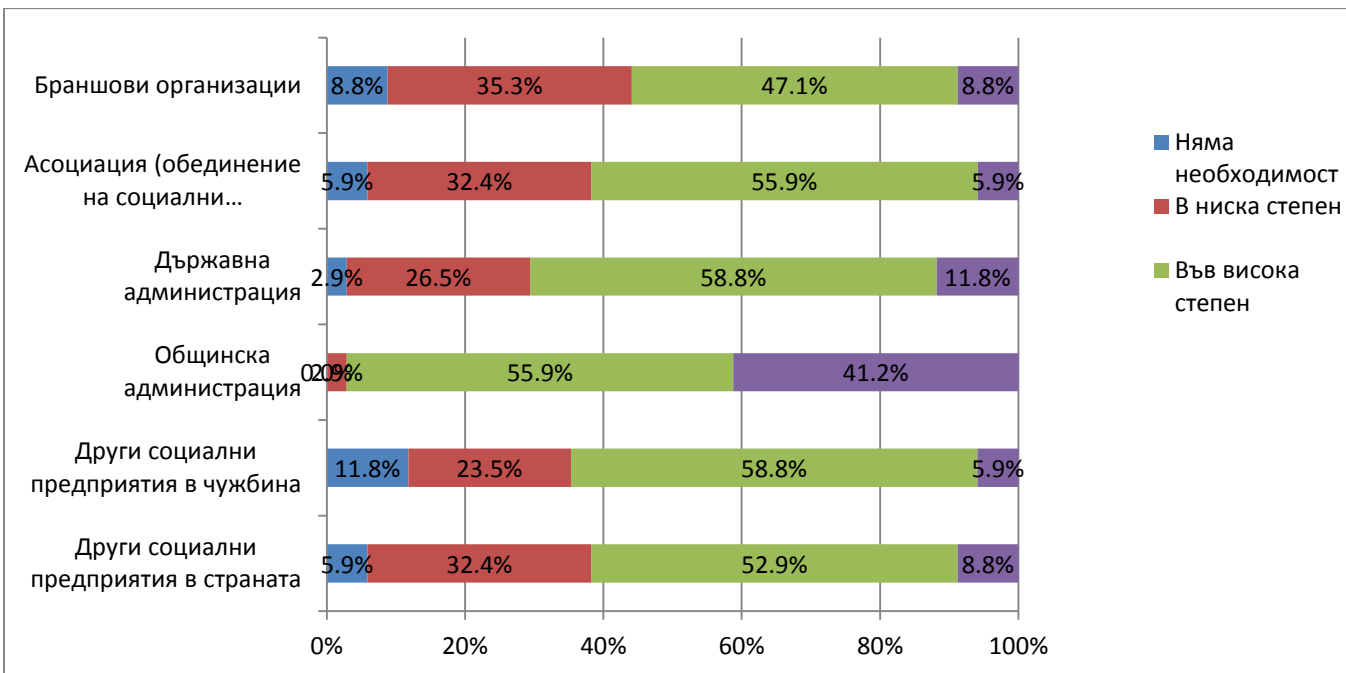
Трето. Въпреки слабата степен на сътрудничество с други институции и организации, социалните предприятия у нас като цяло определят значението на подобни контакти като необходимо във висока и в много висока степен (виж фиг.1.18). Това се отнася и за социалните предприятия в Германия (фиг.1.19). Прави впечатление, че социалните фирми у нас поставят по-висок приоритет на потенциалното си сътрудничество с подобни предприятия в чужбина, отколкото в България. Обратното, социалните фирми в Германия разглеждат като по-важно сътрудничеството си със сродни организации в страната.

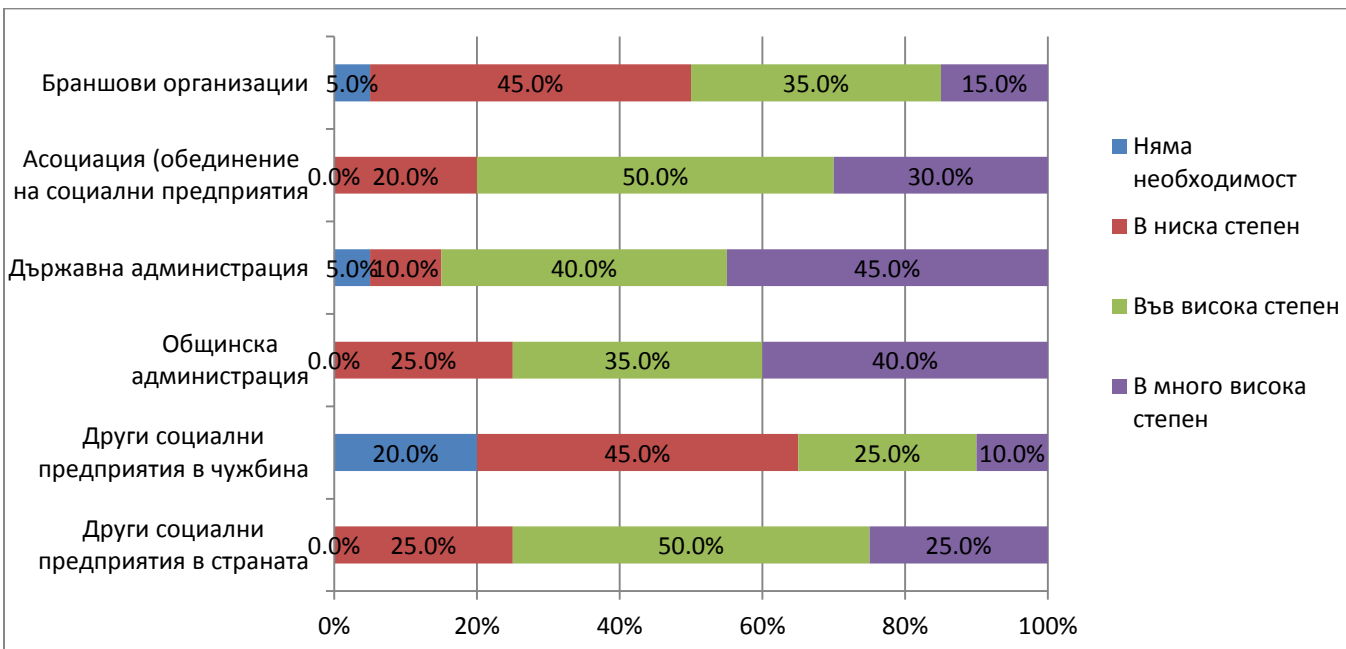
Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.18. Необходимост от сътрудничество с институции и организации за социалните предприятия в България

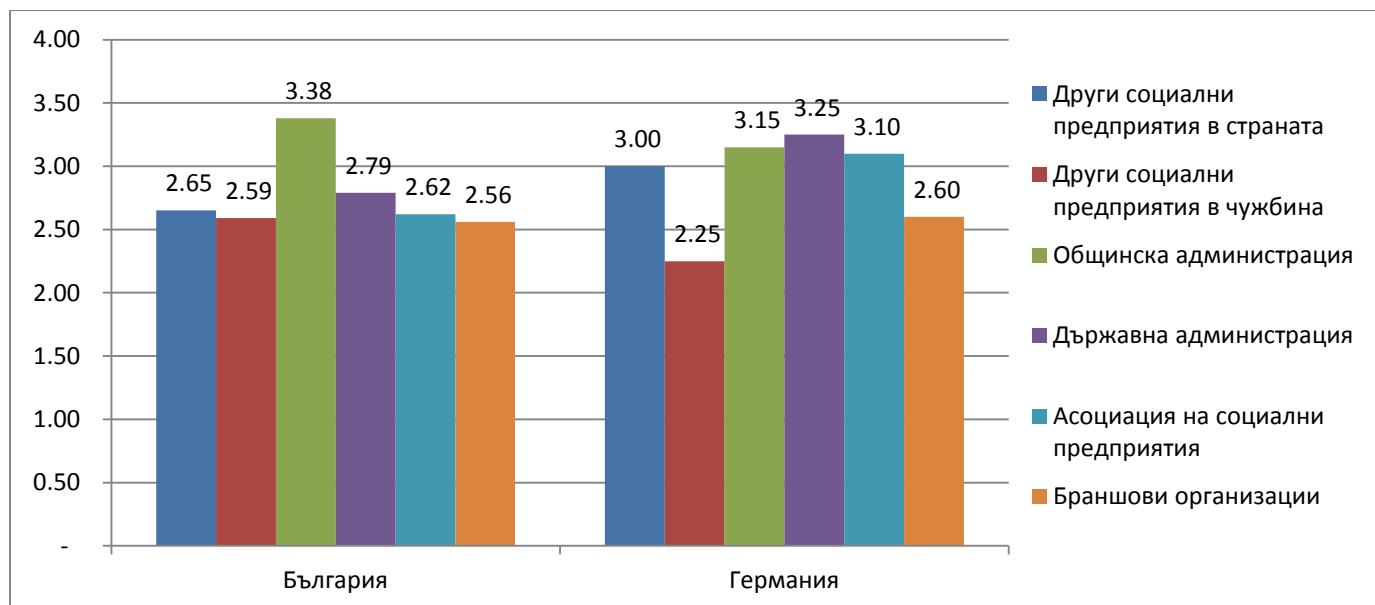
Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.19. Необходимост от сътрудничество за социалните предприятия в Баден-Вюртенберг - Германия с институции и организации

Средните оценки за необходимостта от сътрудничество за социалните предприятия в България и в Германия са представени на фиг. 1.20. Като цяло по-високо се оценява необходимостта от сътрудничество в Германия, отколкото в България. Изключение прави сътрудничеството с общинската администрация у нас, което поради статута на социалните предприятия, е оценено като много необходимо.

Фиг. 1.20. Необходимост от сътрудничество на социалните предприятия по между им и с други организации

Четвърто. Необходимостта от сътрудничество на социалните предприятия намира обяснение в степента, в която според

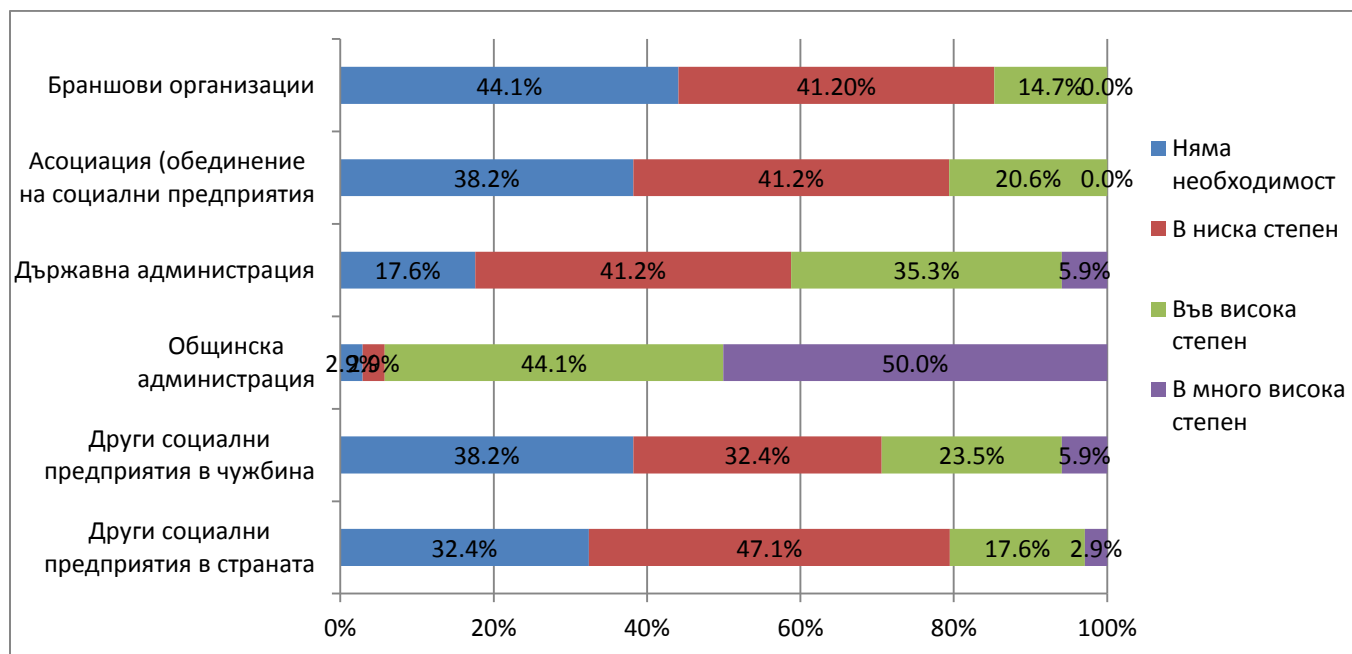

Европейски съюз

Европейски социален фонд

представителите на тези фирми, подобни институции и организации подпомагат и/или биха подпомагали тяхната дейност. Във висока и много висока степен дейността на социалните фирми в България се подпомага само от общинската администрация и до известна степен от държавната администрация. Не подпомагат или подпомагат в ниска степен тяхната дейност асоциации на подобни предприятия, другите социалните предприятия в страната и в чужбина и браншовите организации (фиг.1.21).

Фиг. 1.21. Подпомагане на социалните предприятия в България от институции и организации

В провинция Баден – Вюртенберг – Германия във висока и много висока степен дейността на социалните фирми се подпомага не само от общинската и държавната администрация, но и от страна на асоциации на подобни предприятия (виж фиг. 1.22). По-ниско се

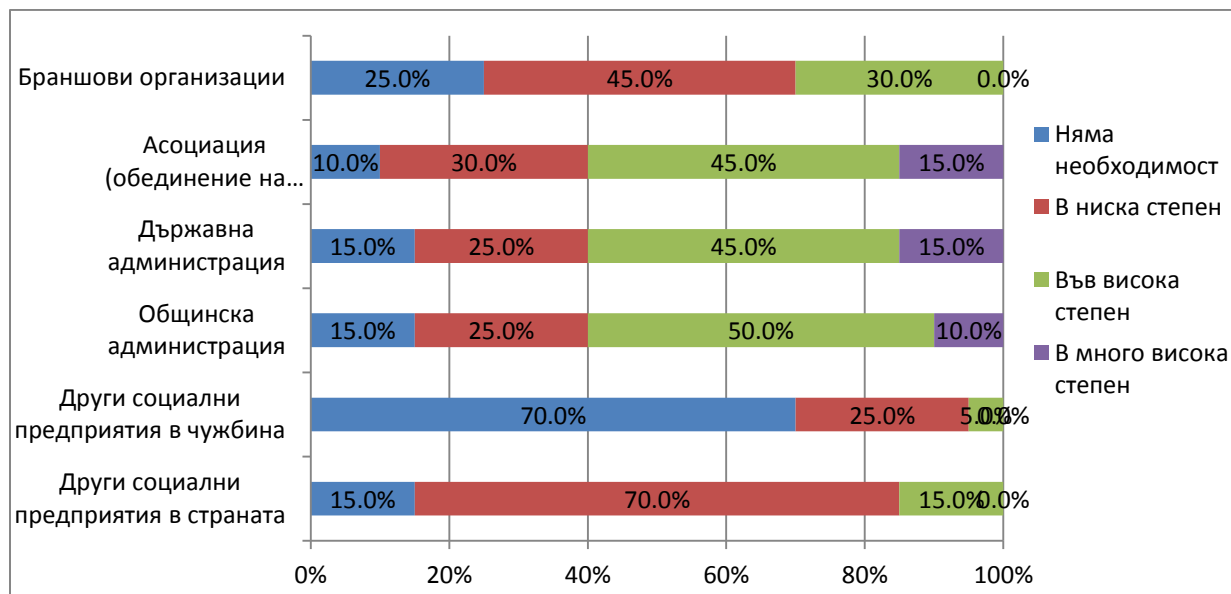

Европейски съюз

Европейски социален фонд

оценява подпомагането от другите социални предприятия в страната и в чужбина и браншовите организации.

Фиг. 1.22. Подпомагане на социалните предприятия в Баден-Вюртенберг – Германия от институции и организации

Пето. Интерес за настоящото изследване представлява проучването на основните предимства, които биха мотивирали социалните предприятия за сътрудничество и/или коопериране с други социални предприятия. За изследваните организации в България в най-висока степен подобен мотив се явява възможността за партньорство с цел получаване на финансиране по Европейски програми (мотивиращо силно и много силно над 90% от изследваните субекти). Следващи по степен на важност са възможността за обмяна на опит при разработване на проекти по такива програми, обмяната

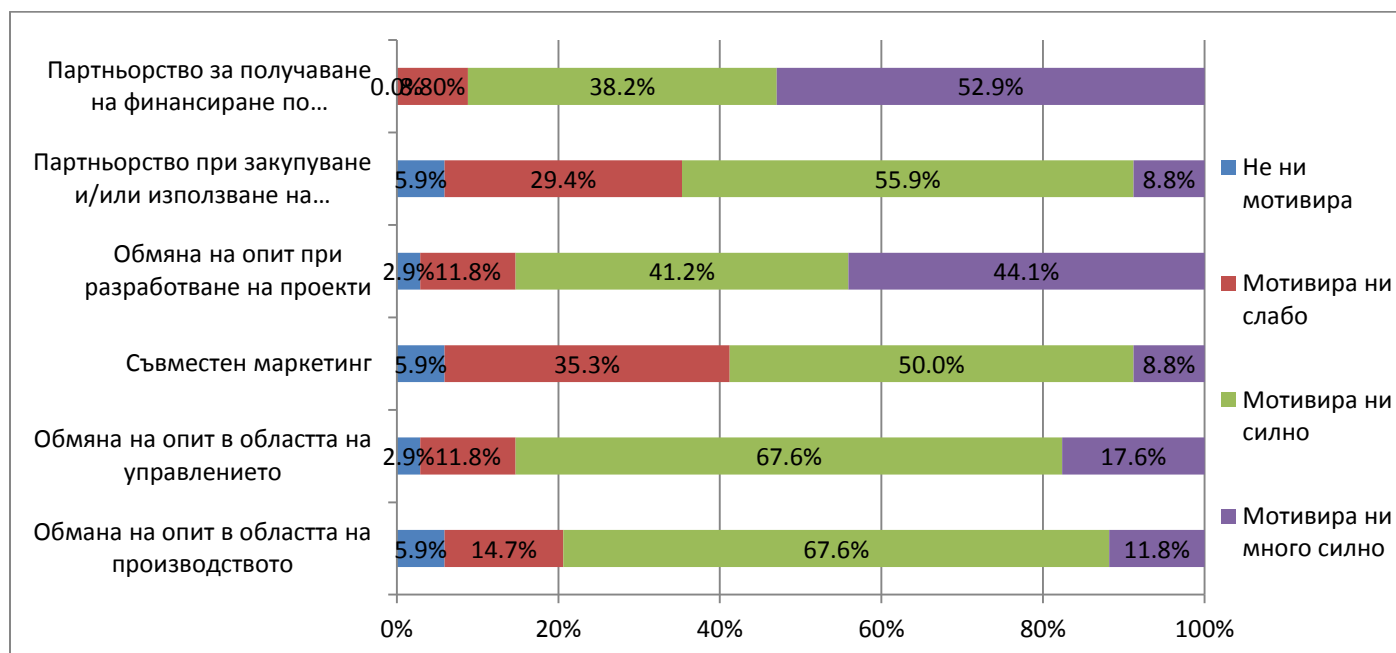

Европейски съюз

Европейски социален фонд

на опит в областта на управлението и производството (респективно осъществяването на услуги).

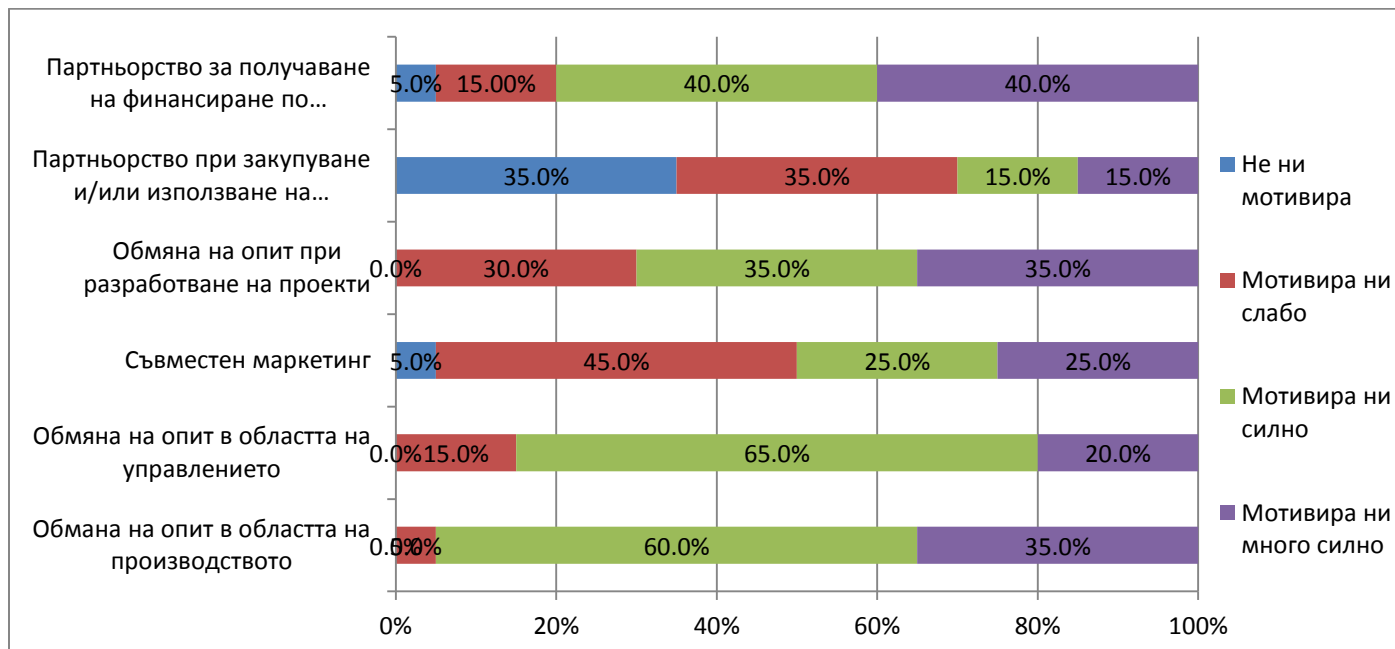
Фиг. 1.21. Мотиви за коопериране (сътрудничество) на социалните предприятия в България с други социални фирми

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.22. Мотиви за коопериране (сътрудничество) на социалните предприятия в Баден-Вюртенберг - Германия с други социални фирми

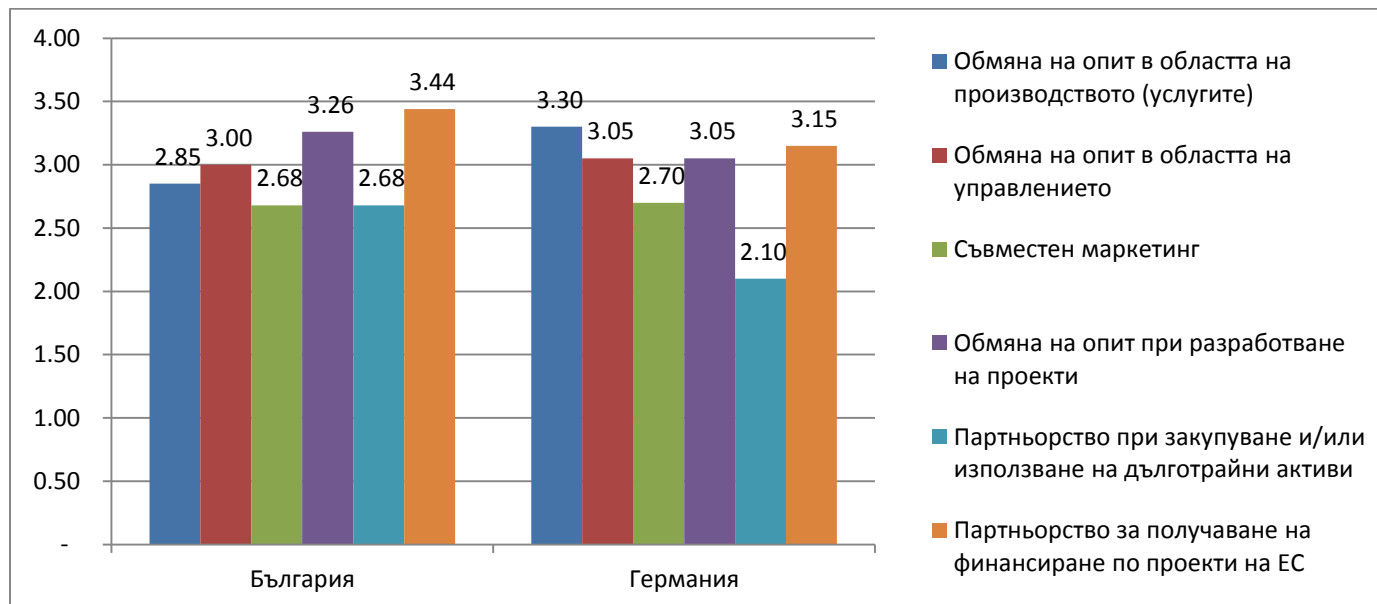
Възможността за съвместно финансиране по европейски програми и обмяната на опит при кандидатстване по проекти към тях е от първостепенно значение и за изследваните предприятия в Германия (фиг.1.22). Те обаче оценяват по-високо възможността за обмяна на опит в областта на производството (респ. услугите) и управлението в сравнение със социалните фирми в България (фиг.1.23). По-слабо се оценява възможността за партниране с цел съвместен маркетинг, както и при закупуването и/или използването на дълготрайни активи.

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.23. Мотиви за сътрудничество на социалните предприятия по между им

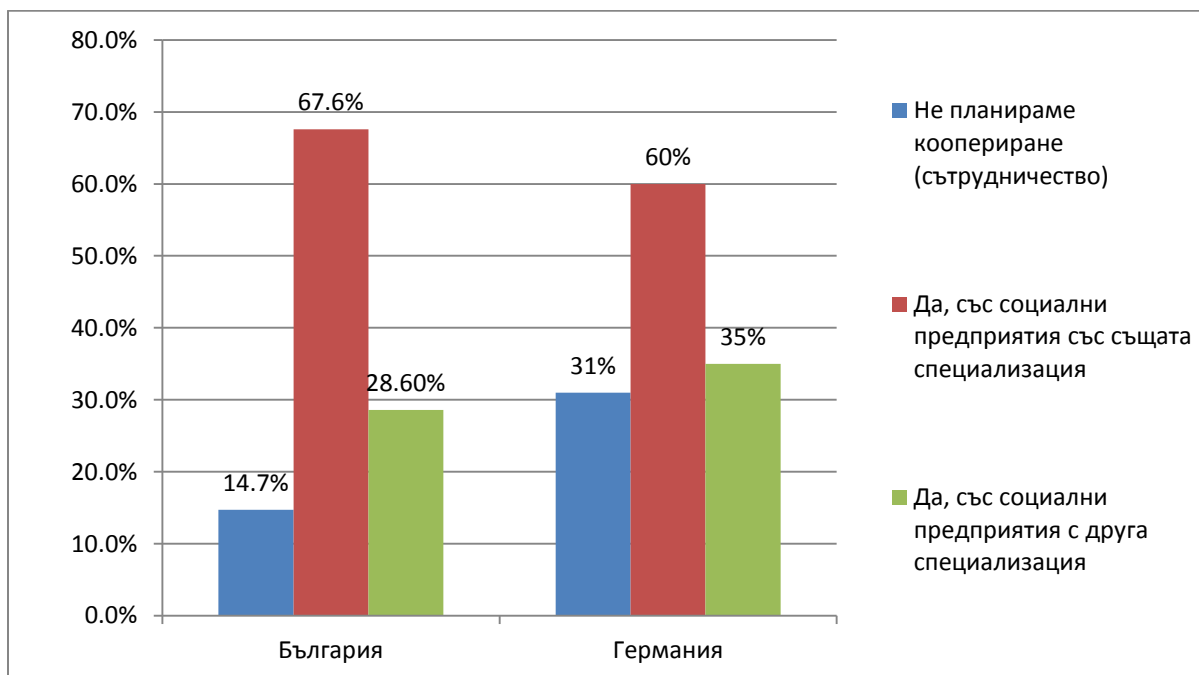
Шесто. Висок относителен дял на социалните предприятия в България и в изследваната провинция в Германия планират сътрудничество с други социални фирми в страната през следващата година (виж фиг.1.24). Това се отнася в по-висока степен за социални предприятия със същата, отколкото с друга специализация.

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.16. Планирано коопериране (сътрудничество) с други социалните предприятия в страната

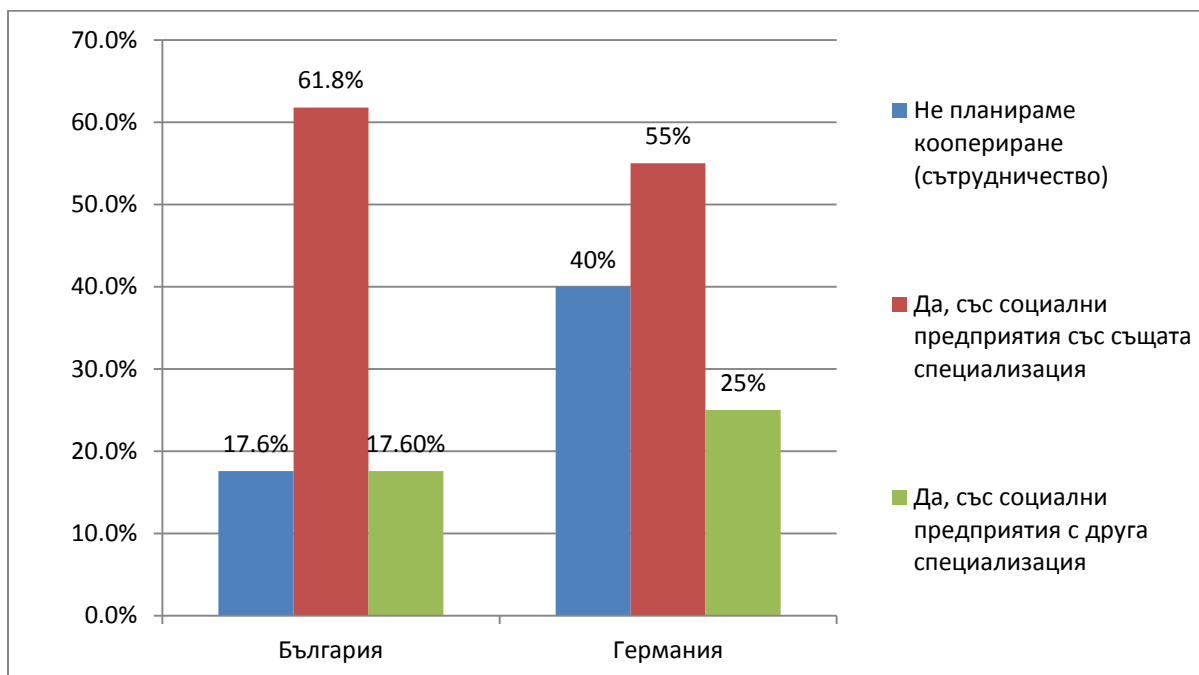
Седмо. От коопериране (сътрудничество) с други социални фирми в чужбина, се интересуват значителна част от социалните предприятия в България и Германия. Интересът отново е по-висок за сътрудничество със социални фирми по хоризонтала (посочва се от близо 62% от респондентите у нас и 55% от респондентите в Германия).

Европейски съюз

Европейски социален фонд

Фиг. 1.16. Планирано коопериране (сътрудничество) с други социални предприятия в чужбина

В по-висока степен от сътрудничество със социални фирми в чужбина се интересуват социалните предприятия в България, отколкото тези в изследваната територия в Германия.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Заклучителни изводи

Осъщественият анализ показва, че социалните предприятия в България са сравнително нова форма за социална ангажираност на бизнеса, които не са свързани и не ползват опита на действащи подобни организации в страната от миналото. За разлика от социалните предприятия в България, тези в Германия са със значително повече традиции и опит в областта на социалното подпомагане.

Констатират се съществени разминавания в основната цел на функционирането на социалните предприятия. Приоритетна цел за изследваните социални предприятия в България са социалните и образователните услуги, докато сродните предприятия в Германия приоритетно осъществяват дейност в сферата на производството и търговията и консултантските услуги.

Структурата на целевите групи, към които е насочена дейността на социалните предприятия е различна в България и в Германия. В България най-висок относителен дял от предприятията осигуряват подкрепа на представители на уязвими малцинствени етнически групи и на хора с увреждания, докато в Германия приоритетно се подпомагат хора с увреждания и лица, страдащи от различни зависимости.

Създаването на по-голяма част от социалните предприятия в България и в Германия е насочено към едновременното постигане на няколко цели - стимулиране заетостта, преквалификацията на лица

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

от уязвими групи и към подобряване на условията за живот в районите, в които тези лица живеят.

Водещ мотив за създаване на социалните предприятия в България и Германия е проявата на добра воля и социална отговорност, произтичаща от фирмената мисия. Същевременно мотивацията на заетите в социалните фирми лица за участие в организираните от предприятията дейности, като цяло е много висока.

Инициативата за стартиране на дейността на преобладаващата част от социалните предприятия в България принадлежи на съответните общини, докато в Германия инициативата за създаване на социалните предприятия е на частни организации, църковни организации, студентска общност, родителски организации и др.

Дейността на социалните предприятия в България преимуществено се финансира от външни източници и със средства по европейски проекти и програми, общински бюджет и дарения. Слабо застъпено е финансирането със собствени за предприятието средства, акумулирани от основната дейност на организацията, към която функционира предприятието. Това отново намира обяснение във високия дял на предприятията у нас, които са общински структури. Съотношението между вътрешните и външните източници на финансиране в Германия е различно. Преобладаваща част от средствата там са от приходи от дейността на социалните предприятия.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
BG051PO001-7.0.07 „Без граници – Компонент 1 – Фаза 2“
Проект „Социалното предприемачество – мисия за равенство между различните“
BG051PO001-7.0.07-0001-C0002

Европейски социален фонд

Социалните предприятия у нас не се възползват в достатъчна степен от възможностите за сдружаване по между си и вероятно не познават в достатъчна степен ползите от подобно сътрудничество. Висок относителен дял на социалните предприятия в България никога или инцидентно сътрудничат с други социални предприятия в страната и чужбина, с представители на държавната администрация, асоциации на социалните предприятия и браншови организации.

За разлика от социалните предприятия в България, тези в Германия сътрудничат активно както със социални фирми в страната и чужбина, с държавната и с общинската администрация, с асоциация (обединение) на социалните фирми и с браншови организации. Социалните предприятия и в двете страни като цяло определят значението на подобни контакти като необходимо във висока и в много висока степен.

За изследваните организации и в двете страни в най-висока степен мотив за сътрудничество и/или коопериране с други социални предприятия се явява възможността за партньорство с цел получаване на финансиране по Европейски програми. Значителна част от проучваните субекти в България и Германия проявяват отчетлив интерес за хоризонтално сътрудничество с други социални предприятия в чужбина.